

**Zvýšíme vzdělanost
populace rozdááním
vysokoškolských diplomů?**

Ad Vesmír 86, 806, 2007/12

V zmíněné stati se doc. Alexandr Hrabálek zabývá několika jevy, které chápe jako vzájemně související. Jsou jimi velký počet českých vysokých škol, stále rostoucí počet studentů vysokých škol, klesající úroveň znalostí a asi též kvality studijních návyků absolventů středních škol a narůstajícího počtu držitelů vysokoškolských diplomů. Situaci prožívám podobně, ale nemyslím si, že je to problém, který by měla řešit akademická obec. Důvody, proč je můj názor odlišný, jsou dva. Zaprvé nevěřím, že zmíněné trendy lze nějakými (nejspíše asi administrativními) opatřeními změnit a zadruhé jsem přesvědčen, že naším úkolem je něco jiného.

Nejprve tedy k prvnímu důvodu. Celá věc je důsledkem toho, že jsme se připojili k západní Evropě a přijali jsme tržní systém. V takovém systému je vzdělání jen další komoditou na trhu a láká oportunistické černé pasažéry k tomu, aby se na obchodu s touto komoditou přizpůsobili. Důsledkem pak jsou vysoké i střední školy velmi různé kvality, popřípadě i možnost objednat si a koupit po internetu pěkně vybavený diplom. Pokud je mi známo, tak se na Západě tento problém řeší tak, že není důležité, zda má někdo diplom, ale jaký je to diplom a ze které školy. Tržní přístup ke vzdělání má ovšem také pozitivní důsledky. K těm patří i to, že se užívá více pedagogů a že se užívá lépe.

Západní Evropa zažila nárůst počtu vysokoškolských studentů již před časem a sotva lze tvrdit, že to vedlo k inflaci diplomů či k poklesu úrovně univerzit. Svět se mění a co platilo dříve, již platit nemusí. Je jisté, že další změny budou následovat. Zásadní změnou bude placení za studium, ke kterému dříve či později dojde, a to bez ohledu na to, jestli se nám to líbí nebo ne. To, co se člověk dovídá od britských kolegů o důsledcích placení školného, je zajímavé, a to především proto, že ty důsledky jsou dosti odlišné od těch, jaké se u nás předpokládají. Změny jsou leckdy prožívány nepříjemně, ale vyhnout se jim či jim zamezit nelze.

Můj závěr se týká onoho výše zmíněného úkolu, o němž si myslím, že je důležitý a že bychom se jej měli ujmout. Ať již jsou změny prožívány jakkoli nepříjemně, byť i snad narušují naše dosavadní představy o běhu světa, mohou přispět k plnému

zaměření na úkol, který je před námi a který je v našich silách. Všechno to množení drobných vysokých škol, nízká úroveň přijímaných studentů a inflace diplomů nemusí v zásadě vadit, budou-li u nás alespoň některé univerzity dosahovat špičkové úrovně. O amerických *high schools* je známo, jakou mají úroveň, a ani univerzity v USA nejsou všechny špičkové. Přesto je jen málo univerzit na světě, které by se mohly měřit s těmi nejlepšími americkými. U nás žádné špičkové univerzity nejsou a obávám se, že není ani mnoho snahy o to, aby se některé naše univerzity takovými staly. Svět kolem nás se mění. To může znamenat nepříjemnost a tlak na pasivní podlehnutí. Také to však může být výzva, abychom ukázali, že dokážeme totéž co naši kolegové na mnoha univerzitách v zemích na západ od nás. Jak se to dá udělat, je známo.

**Doc. PhDr. Luděk Kolman, CSc.,
katedra psychologie PEF České
zemědělské univerzity
v Praze-Suchbátově,
kolman@pef.czu.cz**

**Impakt faktor lepší
než stranická legitimace**

Ad V. Žárský, Vesmír 86, 749, 2007/12

Nejsa liškou chválící svůj kožich (nejsem placen z grantů, a tedy nejsem na úspěšné či neúspěšné straně), mohu si dovolit vstoupit do diskuse nestranně. Viktor Žárský, nepochybně vynikající biolog, nebyl už dlouho tak „mimo“ jako v tomto dopise. Zamíchal do diskuse o efektivitě grantového systému morální hodnocení uchazečů. Do diskuse o grantovém systému se vloudila antikomunistická agitka.

Nemohu posloužit statistickými daty, ale mám řadu kolegů a kamarádů, kteří přijali červenou knížku jako podmínku služebního postupu ve výzkumu. Ne pro víru, ale aby mohli mít vliv na to, co a jak se bude zkoumat. Nebyli komunisty, ale ředkvičkami. Lze to hodnotit jako morální poklesek, ale také jako zvýšení efektivit. Jaký rozdíl od připsání slavnějšího kolegy na grant nebo do článku, aby se zvýšila pravděpodobnost přijetí nebo publikace?

Nemyslím si, že by grantové agentury měly ambici hodnotit morální profil uchazečů, snaží se jen o efektivitu (aby bylo dosaženo cíle výzkumu) a finanční účinnost (aby se za dané peníze dosáhlo co největší objemu). Dokonce se lze domnívat, že meziváleční vědci navrhující vylepšení lidského kmene sterilizací

Fórum čtenářů

forum [lat.], náměstí v městech řím. říše... přeneseně veřejné místo, kde lze o něčem jednat, hlásat své názory... (Ilustrovaný encyklopedický slovník)

Není-li předem dohodnuto jinak, kterýkoli dopis došlý do redakce může být publikován buď celý, anebo ve zkrácené podobě v časopise i na webu. Redakce si vyhrazuje právo běžného redigování. Dopisy reagující na příspěvky externích autorů redakce zasílá dotyčným autorům k vyjádření. Pokud na ně v rozumném termínu nedostaneme odpověď, publikujeme je bez odpovědi autora příspěvku. Redakce

PŘEDPLATNÉ VESMÍRU

ZAJIŠŤUJE

SEND Předplatné
P. O. Box 141, 140 21 Praha 4
Telefon: 225 985 225,
777 333 370, 605 202 115,
všední den 8-18 hodin,
e-mail: send@send.cz,
www.send.cz,
SMS: 777 333 370,
605 202 115

předplatné:

roční	852 Kč
půlroční	436 Kč
dvouleté	1572 Kč

Ceny jsou platné od 1. 10. 2007 do 31. 8. 2008

Upozornění:

Informace o předplatném
ve Slovenské republice
je uvedena v tiráži.

INZERCE & KOMERČNÍ PREZENTACE

CENIA	73
Česká společnost pro ekologii	91
Český rozhlas 2 - Praha	109
Dokořán, s. r. o.	88
Olympus C&S, s. r. o.	103
RWE Transgas, a. s.	121
Student Agency	91
Thalia picta, s. r. o.	71
ÚACH AV ČR, v. v. i.	124-125
ÚHÚL	116
ÚSBE AV ČR, v. v. i.	91
ÚOCHB AV ČR, v. v. i.	122-123
Výzkumný ústav pivovarský a sladařský, a. s.	76-79

**Vydavatel nenese odpovědnost
za obsah inzerce či komerční
prezentace.**

a vybíjením nekvalitních jedinců by byli grantově úspěšní: měli publikace, byli bráni vážně.

Zpátky k meritu diskuse – efektivitě grantového systému. Je na něm cosi zvráceného: základní výzkum je asi neúspěšnější, když se co nejvíce poznatků a úvah sdílí co nejsnáze a nejrychleji. Soutěživý grantový systém podporuje utajení (až do publikace) a vede k přemíře publikací. Kdo se tím má brodit, než najde původní myšlenku! A paní Petáková (Vesmír 86, 605, 2007/10) má pravdu v tom, že nezbývá času na jiné, obecnější věci. Nechtě se například redakce Vesmíru vyjádří, kolik dobrých autorů na výzvu k napsání popularizačního článku odpoví: píšu grantovou přihlášku. Jako mnoho dalších lidských samoorganizačních výmyslů je grantový systém špatný, ale nejlepší z toho, co jsme vymysleli. Jen je asi třeba být méně chamtivým.

Miloš Tichý,
milos.tichy@seznam.cz

Putování světem nepodložených spekulací...

Ad V. Karpenko,
Vesmír 86, 667, 2007/10

Pan Vladimír Karpenko se mýlí, když píše, že Lazara Erckera o trans-

nutaci kovů přesvědčil železný hřebík potahující se mědí v roztoku modré skalice. Sám Lazar Ercker o tomto problému napsal: *Následují další užitečné postupy, které má prubíř spravedlivě také znát, zda bude ze železa také měď (železo sráží měď a měď stříbro). O tom má být čtenář zpraven, že jsem po dlouhý čas měl za to, poněvadž železo v mědnatých nádobách jako ve vitriolu, zeleném použitím vinném kameni a podobně sráží mědi, že jen měď sama je v takových vodách srážena železem a že železo samo o sobě se nestane mědí. Od té doby jsem ale viděl, že také ve vitriolových horninách v jednom dole žebříkové skoby a také hřebíky okovů a i jiné zelené předměty dlouhým časem byly tak prosáknuty, že se tím vůbec staly pravou dobrou mědí. Proto musím nyní soudit, že také ze železa se stává měď. Neboť jestliže ve vitriolu a jiných mědných vodách se sráží měď dobře železem, přece jí není tolik, kolik je z toho mědi. Jen to by bylo kromě toho vědět: Poněvadž železo v takových mědnatých roztocích sráží měď, sráží měď stříbro (když v nich je). Proto není nesprávné, že se k obvyklé sraženině stříbra v lučavce vedle mědi přidává do usazeniny železný plech, aby vše vyšlo, co bylo v lučavce (Kniha o prubířství, překlad Pavla Vitouše z r. 1974, s. 184–185).*

V 16. století byla substituce využívána v prubířství, metalurgii a zlatnic-

tví. A nebyla považována za transmutaci kovů, viz též Agricolovy knihy o hornictví (VII–XII). Lazar Ercker věřil jen postupům, které sám měřením a vážením ověřil. Odpovědi a vysvětlení na otázky „proč?“ přenechával (podle jeho vlastních slov) filozofům. Byl také přesvědčen, že na rozdíl od technické praxe, při které jsou vždy nedopodstatitelné ztráty, v přírodě existuje cosi jako mnohem později definovaný zákon o zachování hmoty. Proto jej přebytky mědi, které zjistil, přivedly k napsání výše uvedeného textu.

Milan Holub, Malý Beranov
holubmilan.beranov@seznam.cz

Znak pro přibližnou hodnotu

Nová série norem IEC/ISO 80000 nahrazující jak sérii IEC 60027, tak i ISO 31, předepisuje pro znak přibližné hodnoty dvojitou vlnovku (zvláště rovnítko – ≈). Na normách se zatím pracuje, ale budeme je mít co nevidět hotové – už je řada z nich ve stavu DIS, takže během 1–2 let se budou překládat a přebírat jako ČSN IEC/ISO.

Jan Obdržálek,
jobdrzalek@seznam.cz

ERRATA ET CORRIGENDA

Zemědělské plodiny

Vesmír 87, 636, 2007/10

V rubrice Data a souvislosti je na s. 637 snímek označený popiskou „maranta“. Ve skutečnosti však jde o rostlinu rodu *Ctenanthe* ze stejné čeledi Marantaceae, která se hojně pěstuje jako pokojová rostlina, užitková však není.

KNIHY DOŠLÉ DO REDAKCE

- *Johannes Fehr, Petr Kouba (eds): Dynamic Structure (Language as an Open System), 262 stran, Litteraria Pragensia, Prague 2007*
- *Amrei Wittwer, Elvan Kut, Vladimír Pliska, Gerd Folkers, (eds): Approaching Scientific Knowledge: 9th Villa Lanna Meeting on „Science, or Else?“, 104 stran, Collegium Helveticum Heft 4*
- *Jiří Flousek, Olga Hartmanová, Jan Štursa, Jacek Potocki (editoři): Krkonoše. Příroda, historie, život, 864 stran, nakl. Miloš Uhlíř – Baset, Praha 2007*
- *Statistická ročenka životního prostředí České republiky 2007 (Statistical Environmental Yearbook of the Czech Republic 2007), 642 stran, vydalo Ministerstvo životního prostředí, Český statistický úřad a CENIA, česká informační agentura životního prostředí, Praha 2007*

Leonardo

ČESKÝ ROZHLAS

vesmír

Český rozhlas Leonardo,

Lidová univerzita Městské knihovny v Praze

a časopis Vesmír

vás zvou na diskusi na téma Klikaté cesty bílých šamanů

20. února 2008, od 19 hodin v malém sále Městské knihovny v Praze

(Mariánské náměstí 1, Praha 1)

hosté:

prof. PhDr. Josef Kandert, CSc., kulturní antropolog, Institut sociálních studií UK

MUDr. Ondřej Šimetka, Lékaři bez hranic

Noble Ayitey Ayayee, student medicíny, Ghana

moderace: Robert Tamchyna, Český rozhlas Leonardo

Vstup zdarma

Městská knihovna v Praze

PRA
PRA
PRA
HA
GA
GA
G